

Т. В. Левкун,
аспірант, Львівський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ: ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЙ

У статті проаналізовано погляди різних авторів стосовно тлумачення та співвідношення понять державної політики й державної регуляторної політики, а також механізму державного управління й механізмів реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури. На основі аналізу теоретичних засад державної регуляторної політики, запропоновано тлумачення базових дефініцій: "державна регуляторна політика в галузі будівництва та архітектури", "дозвільно-регуляторна діяльність в галузі будівництва та архітектури" та "механізми реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури".

The article analyzes the views of different authors concerning the interpretation and correlation of public policy and regulatory policy, governance mechanisms and mechanisms for the implementation of regulatory policy in construction and architecture. The author gives the interpretation of definitions: "state regulatory policy in construction and architecture", "allowance-regulatory activities in construction and architecture" and "mechanisms of realization of regulatory policy in construction and architecture."

Ключові слова: державна політика, державна регуляторна політика, державна регуляторна політика в галузі будівництва та архітектури, механізм державного управління, механізми реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури.

Key words: public policy, state regulatory policy, state regulatory policy in construction and architecture, governance mechanisms, mechanisms of realization of regulatory policy in construction and architecture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Одним з найважливіших завдань сучасного етапу реформування будівельної галузі України є створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, зокрема шляхом вдосконалення існуючої державної регуляторної політики. З урахуванням вступу України до Світової організації торгівлі і формування нових механізмів співпраці з Європейським Союзом, на новому етапі економічного розвитку, коли її визнано країною з ринковою економікою, необхідно звернути увагу на аналіз існуючих проблем розвитку та механізми реалізації державного регулювання. "Державна політика пострадянських країн, — як стверджує В. Селіванов, — повинна бути спрямована на побудову нової організації суспільних відносин, де був би знайдений оптимальний баланс між стабільністю економічної ефективності та соціальною справедливістю" [1, с. 10]. Не вирішеність зазначеної проблеми спричиняє конфліктогенність у суспільстві та соціальну напруженість. Проте зазначена проблема вибору може бути вирішена в межах оптимальної державної регуляторної політики, яка інтерпретується у формі відповідних юридичних актів, що виступають регуляторами суспільних відносин у тій чи іншій галузі державного управління. Тому дослідження теоретичних засад регуляторної політики та механізмів її реалізації набувають сьогодні нової актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР

При дослідженні теоретичних засад державної регуляторної політики у галузі будівництва та архітектури, необхідно виходити із послідовного тлумачення та співвідношення базових дефініцій "державна політика", "регуляторна політика" та розуміння суті механізмів державного управління та державного регулювання з урахуванням специфіки будівельної галузі.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад явища державного регулювання зробило багато українських та закордонних науковців. Зокрема, концептуальні засади державної політики досліджували як українські науковці: І. Кресіна, А. Матвієнко, Є. Матвішкін, Н. Оніщенко, Є. Перегуда, О. Скрипнюк, В. Тертичка, О. Кучеренко, О. Дем'янчук, так і закордонні вчені: Вольф Роберт, Леслі А. Пал, Карл Паттон, Девід Савіцкі та інші.

Загальним засадам державної регуляторної політики присвячено наукові дослідження О. Балабенко, В. Бодрова, Т. Кравцової, О. Крайник, О. Кужель, С. Кулика, К. Ляпіної, М. Погрібняка, О. Сафронової, І. Сітко, Т. Смовженко. Регіональні аспекти державного регулювання досліджували І. Гриджук, О. Кирпот, Я. Кашуба, С. Кулина, В. Фалюта.

У науковій літературі термін "механізм державного управління" опрацьовано на високому рівні у працях науковців: В.Авер'янова, О.Амосова, Г.Атаманчука, В.Бакуменка, А.Гладишева, О.Коротич, Р.Рудницької та інших.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Враховуючи, що теоретичні засади державної політики, державної регуляторної політики, механізмів державного управління неодноразово ставали об'єктом наукового пошуку українських та закордонних науковців та ґрунтовно досліджувались, проте теоретичне обґрунтування державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури і механізмів її реалізації, є малодослідженим.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТИ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

З огляду на необхідність удосконалення теоретичних засад державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури, ключовим завданням є аналіз основних підходів до визначення та співвідношення базових дефініцій в сфері державного регулювання з подальшим формулюванням визначень: "державна регуляторна політика в галузі будівництва та архітектури" та "механізми реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Обґрунтовуючи теоретичні засади державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури, доцільно виходити із розуміння дефініції "державна політика" як базової категорії, що зумовлюється самою суттю явища державного регулювання.

І.О. Кресіна, А.С. Матвієнко, Н.М. Оніщенко, Є.В. Перегуда, О.В. Скрипник характеризують державну політику як "систему цілеспрямованих заходів, які ставлять на меті розв'язання тих чи інших суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни... специфікою якої є те, що вона реалізовується через владні структури, які мають повноваження монопольного права держави на законний примус" [2, с. 35].

Так само можна навести й широко застосоване в сучасній вітчизняній науці визначення державної політики В. Тертички, який пропонує тлумачити державну політику як відносно стабільну, організовану й цілеспрямовану діяльність/ бездіяльність державних інституцій, здійснювану ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [3, с. 82—83]. Причому він зазначає, що державна політика має бути легітимною й засновуватись на законі.

Державна політика повинна бути комплексною, охоплюючи всі сфери й напрями людської життєдіяльності. При всьому "базисному" характері економіки стратегічний розвиток держави визначається не тільки економічними чинниками, але й політичними, соціальними, правовими, національними, психологічними та іншими регуляторами суспільного життя. Тому погодимось, що державна регуляторна політика, як і державна політика в цілому, повинна спрямовуватись на подолання кризи, спиратися на принципи та законність системної трансформації суспільства, бути чітко визначена за пріоритетами, що мають дедалі більше розкривати саме соціальний характер усієї державної політики [4].

В Україні поняття "державна політика" в дев'яностих роках отримало нове значення під впливом англійських джерел, тому часто його можна зустріти у вигляді словосполучення "публічна політика" (англ. public policy). Окремі дослідники вважають поняття "державна політика" і "публічна політика" різними, наголошуючи на більшій демократичності поняття "публічна політика" [5, с. 31—36].

Державна політика — заходи, вживані державною владою стосовно певного питання чи комплексу питань [6]. Також визначається як "напрям дій, регуляторних заходів, законів, бюджетних пріоритетів стосовно певної теми, що здійснюється державним органом чи його представниками" [7].

Леслі А. Пал визначає публічну політику як "напря-

дії або утримання від неї, обрані органами управління для розв'язання якоїсь проблеми або комплексу проблем" [8, с. 22]. Інші відомі автори — Карл Паттон і Девід Савіцкі — розглядають публічну політику в сукупності з плануванням і створенням комплексних програм розв'язання суспільно значущих проблем [9, с. 5].

Коулбетч Г.К. та інші зарубіжні науковці зазначають, що публічна політика повинна мати принаймні три базові характеристики [10, с. 3—4]. Вона має бути когерентною, тобто всі складові заходи в рамках однієї політики повинні узгоджуватись між собою, утворюючи одне організаційне ціле, одну систему, розвиток якої й визначає публічна політика. Публічна політика повинна мати чітку ієрархію, за якою здійснюється весь процес її реалізації зверху до низу. Адміністративні органи, що приймають рішення, передають їх "вниз" для виконання за встановленою ієрархією повноважень. Крім органів прямого адміністрування політики, до цієї ієрархії мають входити з відповідними повноваженнями і виконавські, експертні та контрольні органи. Дії управління різних рівнів повинні бути скоординованими й мати чіткий зворотний зв'язок. Публічна політика повинна мати повноцінний інструментарій: систему засобів для передачі рішень, відслідковування їх виконання, коригування планів та заходів, залучення необхідних матеріальних і людських ресурсів, оцінки реалізації політики.

Ми цілком погоджуємось із зазначеними Коулбетчем характеристиками публічної політики і вважаємо, що їх доцільно застосовувати не тільки для державної політики, але й визначити як базові принципи регуляторної політики. Так, законодавчо визначено шість базових принципів регуляторної політики: доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість та врахування громадської думки. Вважаємо, що у процесі реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури на регіональному рівні дані принципи доцільно розширити, доповнивши їх перелік принципами когерентності, координації й "зворотного зв'язку" та принципом відповідності (швидкого реагування), розширивши законодавчо визначений перелік, що є особливо актуальним в умовах реформування законодавчої бази у сфері регулювання містобудівної діяльності. Реалізація зазначених принципів сприятиме зменшенню колізій у правозастосовній практиці у галузі будівництва та архітектури і відповідно носитиме антикорупційний характер.

Явище державного регулювання стало предметом досліджень багатьох українських науковців. Зокрема, загальним засадам державної регуляторної політики присвячено наукові дослідження Балабенко О.В., Бодрова В.Г., Бліщук К.М. та Матвіїшина Є.Г., Кравцової Т.М., Крайника О.П., Кужель О.В., Кулика С.М., Ляпіної К.М., Погрібняка М.А., Сафронової О.М., Сітко І.В., Смовженко Т.С. Регіональні аспекти державного регулювання досліджували Гридчук І.А., Коротич О.Б., Кирпот О.І., Кашуба Я.М., Кулина С.Я. та Фалюта В.В. Галузевим аспектам дозвільно-регуляторних процедур присвячено ряд наукових праць Д. Ляпіна, О. Сергієнка, О. Сердюка, Н. Доценко-Білоус, В. Дороша та О. Колеснікова.

Якщо проаналізувати підходи до розуміння та тлумачення дефініції "регуляторна політика", то можна твердити, що вона вживається у трьох значеннях: широкому, спеціальному та нормативному.

У широкому значенні термін "регуляторна політика" вживається для позначення будь-якого напряму законодавчої діяльності, оскільки властивість "регулювати" притаманна праву взагалі. При цьому державна регуляторна політика складається з макроекономічних і мікроекономічних регулювань. Макроекономічні регулювання задають загальні форми ринковим відносинам. Державна мікроекономічна регуляторна норма — це особливий різновид адміністративної "продукції" держави, ринковий характер якої полягає в тому, що для суб'єкта ринкових відносин регуляторна норма є особливим, спеціальним виробничим ресурсом, непридатність для використання, дефіцит або надмірно висока ціна якого негативно позначаються на ефективності та конкурентоспроможності виробництва [11, с. 3].

У спеціальному значенні дефініція "регуляторна політика" застосовується для ідентифікації державної політики в галузі підприємництва. Зокрема, Погрібняк М.А. визначає регуляторну політику як напрям політики держави, спрямований на поліпшення якості державного управління та місцевого самоврядування у сфері господарської діяльності, шляхом законодавчого визначення процедури підготовки, прийняття, відстеження ефективності дії та перегляду регуляторних актів щодо регулювання сфери господарської діяльності [12].

Погодимось із твердженням, що за своєю суттю державна регуляторна політика є частиною загальної політики України, спрямованої на забезпечення умов сталого економічного зростання та вдосконалення механізмів державного управління. Метою правового забезпечення державної регуляторної політики є створення правопорядку у сфері господарювання [13, с. 252—258].

Державне регулювання підприємницької діяльності здійснюється представниками органів державного управління та місцевого самоврядування та спрямоване на забезпечення інтересів держави, підприємців та суспільних інтересів шляхом використання засобів взаємодії у регулюванні підприємницьких відносин. Підставою державного регулювання підприємництва є необхідність забезпечення державного контролю над процесом діяльності підприємницьких структур. Послідовна та передбачувана регуляторна політика у сфері підприємництва базується на перегляді існуючих регуляторних актів щодо їх доцільності в сучасних економічних умовах, визначенні ефективності регуляторних актів та в разі необхідності запровадження процедур дерегулювання [14].

Державну регуляторну політику також розуміють як управління процесом нормотворення з метою забезпечення якості правових (регуляторних) актів за допомогою визначення необхідної технології розробки цих актів та "примусення" суб'єктів нормотворчості (регуляторних органів) дотримуватись цієї технології [15, с. 50—57]. Дане визначення, здебільшого тлумачить регуляторну політику як управління нормотворчу діяльність та не розкриває всієї суті державної регуляторної політики. Очевидно, воно є похідним від законодавчого визначення регуляторної діяльності як діяльності, спрямованої на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів, яка здійснюється регуляторними органами, фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, територіальними громадами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією України, Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" та іншими нормативно-правовими актами.

Однак, необхідно також звернути увагу на існування іншого нормативного визначення, за яким державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності — це напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення ухвалення економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та в спосіб, що встановлені Конституцією та законами України [16]. В цьому контексті регуляторна політика виступає як широкомасштабний політико — правовий процес, який охоплює також управлінську нормотворчу діяльність.

Реалізуючись в тій чи іншій сфері господарювання, регуляторна політика набуває специфічних рис, що виражають особливості відповідної галузі. Регуляторні акти в галузі будівництва та архітектури здебільшого визначають дозвільні процедури, їх швидкість, вартість, тривалість, суб'єктно-об'єктний склад, зміст правовідносин, які виникають між учасниками дозвільно-регуляторного процесу.

З огляду на зазначене, державну регуляторну політику в галузі будівництва та архітектури необхідно визначати як напрям державної регуляторної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання адміністративно-господарських відносин в галузі будівництва та архі-

тектури, зменшення державного впливу на господарську діяльність у даній сфері, що здійснюється у відповідності до законодавства, регуляторних актів та забезпечується шляхом ефективної реалізації механізмів державного управління та їх модернізації відповідно до умов соціально-економічного розвитку.

В цьому розумінні сама регуляторна діяльність в галузі будівництва набуває ширшого змісту і включає діяльність, спрямовану на підготовку, прийняття, відстеження результативності, перегляд регуляторних актів, а також видачу документів дозвільного характеру в галузі будівництва та архітектури, яка здійснюється органами державної влади та місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, територіальними громадами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені законодавчими та регуляторними актами.

Вважаємо, ефективна реалізація державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури на регіональному рівні можлива тільки за наявності відповідних механізмів її реалізації, які діють комплексно, відповідають основним компонентам регуляторної діяльності, загальним засадам державного регулювання, регіональним особливостям розвитку будівельної галузі, при цьому базуються на новітніх напрямках адміністративного менеджменту та позитивному міжнародному досвіді, таким чином утворюючи цілісну систему. Оскільки державна регуляторна політика є напрямом державної політики, то відповідно механізми реалізації державної регуляторної політики та їх структура за своїм функціональним призначенням є похідними від механізмів державного управління.

Сам термін "механізм" у науці вживається як внутрішня будова, система чого-небудь. У науковій літературі термін механізм державного управління досліджували на високому рівні науковці: Авер'янов В.Б., Амосов О.Ю., Астапова Г.В., Атаманчук Г.В., Бакуменко В.Д., та Князев В.М., Булеєв І.П., Гладішев А.Г. та Іванов В.Н., Єрьоменко-Григоренко О.А., Ковалюк О.М., Коротич О.Б., Круглов М.І., Кульман А., Малиновський В.Я., Нижник Р.М. та Машков О.А., Оболенський О.Ю., Одінцева Г.С., Рудніцька Р.М., Сидорчук О.Г. та Стельмах О.Г., Погрібняк М.А., Рум'янцев З.П., Тихомиров Ю.А., Федорчак О.В., Юзьков А.П. Проте зауважимо, що удосконалення механізмів реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури є малодослідженим.

При цьому ми не можемо погодитись із думкою авторів, котрі розглядають механізм лише як "засіб" (Коротич О.Б. [17], Одінцева Г.С. [18]) чи "процес" (Кульман А. [19]), оскільки процес — це послідовність певних етапів, стадій, а засіб — це певний інструмент, знаряддя, тоді як механізм — категорія значно ширша за свою сутність, що має складну структуру та відповідні складові, включаючи засоби впливу на об'єкт управління, таким чином виступає як складна система.

В цьому контексті ми поділяємо системний підхід (Астапова Г.В., Атаманчук Г.В., Єрьоменко-Григоренко О.А., Ковалюк О.М., Оболенський О.Ю., Рудніцька Р.М., Сидорчук О.Г., Стельмах О.М., Погрібняк М.А., Федорчак О.В. [20—26] та ін.) та погоджуємося із визначенням, що подається Р.Рудніцькою, яка визначає механізм державного управління як штучно створену складну систему, призначену для досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, сукупність правових норм, методи, засоби, інструменти державного впливу на об'єкт управління. Головними елементами механізму державного управління називає методи, важелі, політику, правове, нормативне та інформаційне забезпечення [25].

Ми поділяємо думку О.Федорчак, яка вважає, що залежно від того, які саме проблеми і як вирішуються із застосуванням конкретного державного механізму управління, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів. При цьому склад механізму державного управління визначеного сферою суспільного розвитку змінюватиметься залежно від особливостей тієї чи іншої сфери [26].

На основі аналізу основних наукових підходів до визначення механізмів державного управління та розуміння суті й співвідношення державної політики та державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури

сформулюємо визначення механізмів реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури.

Механізми реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури — це складна комплексна система, призначена для ефективного врегулювання адміністративно-правових відносин між дозволюю-регуляторними органами державної влади та суб'єктами господарювання, яка має визначену структуру, відповідне нормативно-правове забезпечення та із застосуванням відповідних методів, засобів й інструментів державного впливу, відповідно до основних принципів дозволюю-регуляторної діяльності спрямована на забезпечення сталого економічного розвитку будівельної галузі.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Проаналізувавши основні підходи до визначення та співвідношення базових дефініцій в сфері державного регулювання, базуючись на аналізі теоретичних положень та норм національного законодавства, державну регуляторну політику в галузі будівництва та архітектури необхідно визначати в широкому розумінні як напрям державної регуляторної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання адміністративно-господарських відносин в галузі будівництва та архітектури, зменшення державного впливу на господарську діяльність у даній сфері, що здійснюється у відповідності до законодавства, регуляторних актів та забезпечується шляхом ефективної реалізації механізмів державного управління та їх модернізації відповідно до умов соціально-економічного розвитку.

Обґрунтовано, що законодавчо визначений перелік принципів регуляторної політики доцільно розширити, доповнивши їх перелік принципами когерентності, координації та зворотного зв'язку, принципом відповідності (швидкого реагування).

Одночасно доведено, що поняття регуляторної діяльності в галузі будівництва та архітектури слід трактувати в широкому розумінні як дозволюю-регуляторну діяльність.

У процесі дослідження співвідношення механізмів державного управління та механізмів державного регулювання, обґрунтовано, що механізми реалізації державної регуляторної політики в галузі будівництва та архітектури — це складна комплексна система, призначена для ефективного врегулювання адміністративно-правових відносин між дозволюю-регуляторними органами державної влади та суб'єктами господарювання, яка має визначену структуру, відповідне нормативно-правове забезпечення та із застосуванням відповідних методів, засобів й інструментів державного впливу, відповідно до основних принципів дозволюю-регуляторної діяльності спрямована на забезпечення сталого економічного розвитку будівельної галузі.

Література:

1. Селіванов В. Предмет дослідження — державна політика // Віче. — 2005. — № 1. — С. 10—14.
2. Кресіна І.О. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні: [монографія] / [за ред. І.О. Кресіної] / І.О. Кресіна, А.С. Матвієнко, Н.М. Оніщенко, Є.В. Перегуда, О.В. Скрипнюк та ін. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. — 304 с.
3. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. — К.: Основи, 2002. — 750 с.
4. Кучеренко О.О. Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О.О. Кучеренко; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2000. — 20 с.
5. Дем'янчук О.П. "Державна політика" та "публічна політика": варіант перехідного періоду [Електронний ресурс] / О.П. Дем'янчук // Наукові записки. — 2000. — Том 18. Політичні науки. — С. 31—36. — Режим доступу: http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchuk_op.pdf.
6. Wolf Robert. Definitions of Policy Analysis.
7. Kilpatrick D. Definitions of Public Policy and Law" / Dean. Kilpatrick [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.musc.edu/vawprevention/policy/definition.shtml/>.

8. Леслі А. Пал. Аналіз державної політики. — К.: Основи, 1999. — С. 22.
9. Carl V. Patton, David S. Savicki. Basic Methods of Policy Analysis and Planning. Englewood Cliffs. — NJ: Prentice Hall, 1993. — Р. 5.
10. Colebatch Н. К. Policy. Series in the Social Sciences. Ed. Frank Parkin. — Open University Press: Buckingham, 1999. — Р. 3—4.
11. Сидоренко О. США, Швейцарія та Данія очолили рейтинг ВЕФ за індексом глобальної конкурентоспроможності / О.Сидоренко // Дзеркало тижня. — 11 — 18 листопада 2007. — № 42 (671).
12. Погрібняк М.А. Механізми державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Погрібняк М.А. / Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя, 2008. — 20 с.
13. Крайник О.П. Модифікація регуляторного механізму розвитку підприємництва / О.П. Крайник, Є.С.Барвінська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. — 2009. — № 657. — С. 252—258.
14. Бліщук К.М., Матвіїшин Є.Г. Економічний аналіз державної політики: основні поняття, підходи та застосування: навчальний посібник / К.М. Бліщук, Є.Г. Матвіїшин. — Львів: Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ, 2007. — 268 с.
15. Кужель О. Економічні засади державної регуляторної політики у сфері господарювання: світовий досвід та вітчизняна практика / О.Кужель // Економіст. — 2006. — № 7. — С. 50—57.
16. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160 // ВВР. — 2004. — № 9. — Ст. 79 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1160-15>.
17. Коротич О.Б. Державне управління регіональним розвитком України: монографія. — Харків: Видавництво ХарРІДУ НАДУ "Магістр", 2006. — 220 с.
18. Державне управління і менеджмент. Навчальний посібник у таблицях і схемах / Г.С. Одінцева, Г.І. Мостовий, О.Ю. Амосов та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С. Одінцевої. — Харків: ХарРІДУ УАДУ, 2002. — 492 с.
19. Кульман А. Экономические механизмы: пер. с фр. / Общ. ред. Н.И. Хрусталева. — М.: А/О Издательская группа "Прогресс", "Универс", 1993. — 192 с.
20. Астапова Г. В., Астапова Е. А., Лойко Д. П. Организационно-экономический механизм корпоративного управления в современных условиях реформирования экономики Украины. — Донецк, 2001. — 279 с.
21. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: Курс лекций. — М.: Юридическая литература, 1997. — 86 с.
22. Организационно-экономический механизм управления хозяйственной деятельностью предприятия: дис. ... канд. экон. наук: 08.06.01 / Еременко-Григоренко О.А.; НАН Украины, Институт экономики промышленности. — Донецк, 1999. — 266 л.
23. Ковалюк О.М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики): монографія. — Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2002. — 396 с.
24. Оболенський О.Ю. Державна служба України: реалізація системних поглядів щодо організації та функціонування: Монографія. — Хмельницький: Поділля, 1998. — 294 с.
25. Рудніцька Р.М., Сидорчук О.Г., Стельмах О.М. Механізми державного управління: сутність і зміст / За наук. ред. ден., проф. М. Д. Лесечка, к.н., доц. А. О. Чемериса. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. — 28 с.
26. Федорчук О.В. Класифікація механізмів державного управління / О.В. Федорчук // Демократичне врядування [Електронний ресурс]: наук. вісн. Вип. 1. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2008. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf.

Стаття надійшла до редакції 27.07.2011 р.